

سپن او چون یر هلدیم...

محمد عالم کوهن

شاعر نینگ قیسقه ترجمه‌ی حالی

عبدانعمیم بای اوغلی محمد عالم کوهن ۱۳۴۱-
ییل نینگ بهاریده فاریاب ولایتی گه قره‌شلی
خواجه شبزپوش (جمعه بازار) تومنی - اولوسول
لیکی نینگ غذاری قیشلاغیده دنیا گه کپلگن.
باشلنغیچ و اؤرتنه مکتبینه ۱۳۵۶- ییلی جمعه
بازار نینگ دهنونامیدهگی مکتبیده بیتیرگن. ۱۳۶۰
- ییلی میمنه شهریده ابو عبید جوزجانی لیسنی
تماملب، ۱۳۶۲ - ییلی او بیرده معلم لرنی
بیتیشتیروچی اوقودر گاهی ده تعلیم آلگن.

عالم کوهن لیسنینگ سؤنگی صنفیده اوقیب یورگنیده اؤزبک تیلیده ایجاد ایتیشگه
باشلهگن. اؤشه ییلدن باشلب مطبوعات ییلن علاقه باغلهگن. ۱۳۶۳ - ییلده (فاریاب)
کوندلیگی نینگ مسوول سکرتری اولمراق ایشگه آیلنگن. ایکی ییلدن کوبراق وقت او
بیرده خدمت قیلگن شاعر ۱۳۷۳ - ییل نینگ بهاری گه چه حربی خدمتده بؤلگن، ۵۳-
فرق نینگ ۵۱۱- حربی قسمیده منصبدارلیک قیلگن. ۱۳۷۳- ییلی ینه بیر قتله (فاریاب)
جریدمی نینگ مسوول مدیری، عین حالده فاریاب مدنیت (اطلاعات و کلتور) ادارمی
باشلیغی بؤلیم ایشلهگن.

۱۳۸۱- ییل نینگ آخر لری گه چه تقریباً ۴ ییل اؤز عایلمی ییلن پاکستانده مهاجرلیکده
یششگه مجبور بؤلگن. آیینه تلویزیونی نینگ کابل بؤلیمی مسوولی بؤلیم ایشلهگن.
کوهن ۱۳۷۷- ییل آزادلیک رادیوسی اؤزبک خدمتی نینگ افغانستاندهگی خبرچیسی
صفتیده فعالیت آلیب بارماقده، حاضرگی کونده آریانا تلویزیونی نینگ اؤزبک بؤلیمی نی
باشقردی.

شاعر نینگ اونلب مقاللری و شعرلری ایریم مجله و نشریه لرده چاپ قیلینگن. کوهن،
دوستی و مسلکدashi ذکراالله ایشانج همکارلیگیده تالیف ایتگن «اؤزبک ادبیاتی
فرهنگی» کتابینی ۱۳۷۴- ییلی میمنه شهریده چاپ ایتدیرگن.
پاکستان نینگ پیشاور شهریده امیر علیشیر نوایی فرهنگی انجمنی نینگ مهاجر تدهگی
مجله (فصلنامه) سی اؤزیناسری بؤلیم خدمت قیلگن.

C

سپن اوچون یرهلدیم...

محمد عالم کوهکن

اثر بیلگیلری:

اثر آتی: سپن اوچون یرهلدیم...

شاعر: محمد عالم کوهکن

نشر اپتووچی: افغانستان قلم انجمنی

نشر سانی: ۹۶

باسیلگن ییلی: یاز، ۱۳۹۰

بیت و مقوا دبزایینی: زکفر حسینی

سانی: ۱۰۰۰ جلد

جای چاپ: بنگاه انتشارات میوند - کابل

۴۱.....فاریاییم
۴۴.....آخر اۋغلاغ
۴۷.....فاریاب
۴۸.....غم یمه
۵۰.....هه بییت لیک
۵۲.....تویغو اېلچیسى
۵۴.....ایزگو نیت
۵۷.....عشق ایچره
۵۹.....زمانداشیم
۶۱.....سمرقند
۶۳.....یانیمده تور
۶۵.....کۈنگلیم اویى
۶۷.....کېکسه تاریخ

۱.....معلم
۳.....قلم
۵.....قویاش آهنگى
۷.....چین سېوگى
۹.....قیغو تاغى
۱۱.....اۋزگه چه
۱۳.....دوستلر قۋینى
۱۵.....بو قرا تون بغرىده
۱۷.....یورتیم بهارى
۱۹.....وطن تۇپراغى
۲۲.....تمام مطلع
۲۴.....وطن
۲۷.....گۈزهل تۇپراق
۲۹.....هجران تاموغى
۳۲.....سېنى سېودیم
۳۵.....آرزولریم
۳۷.....سېن اوچون یرهلدیم
۳۹.....محبت تېلبهسى

شعری داستانلر جمله دن یوسف و زلیخا، ابراهیم ادھم، بابا روشن کبی تاش باسما کتابلر بلند آواز بیلن ماللر تمانیدن اوقیلردی، اکثریتی سوادسیز بؤلگن دورەدەگی شخصلر جان و دل دن شعر تینگلردی لر.

مرحوم آتم هم اؤزبکچە شعری داستانلرنی یاقیملی و تاثیرچن آوازده اوقیلردی لر، بیزنینگ اویمیمزده کلاسیک اؤزبک شاعرلرنینگ ایجاد نمونەلریدن عبارت تحفة العابدین و بیاض کتابلری همده بابا روشن و زین العرب ناملی کتابلر موجود ایدی. رحمتلی آتم اوشبو کتابلرنی باربار بیزگە اؤقیب بېرگنلر، آتمنینگ مونگلی آوازده اؤقیگن شعرلرنینگ آھنگی همان قولاغیمده ینگرەیدی.

بعضی بیر پیتلرده اوشبو کتابلرنی مېن اوقی باشلەگن اېدیم. اوشبو محیط مېندە شعر یازیش حسی اؤیغاتگن بۇلسە عجب اېمس. شاعر بالیش هوسی بیلن ۱۳۶۰ ییلی میمنه شھری ده ۱۲ - صنف ده اؤقیب یورگنیمده بیر کونی قۇلیمگە قلم آلیب گویا شعر یازدیم، میمنه دهگی کتە شاعرلرنی هم یقیندن تینمسدم. اؤشە کونلرده اورتاغیم ذکرالله ایشانچ حفاظلە نباتات ادارەسی پوستەدە عسکر اېدی، اوشبو ادارەدە مرحوم شاعر عبدالمومین حامد فاریابی ایشلردی، ایشانچ او بویوک انسان بیلن یقین علاقەدە اېدی. مېن اېسە اؤشە کونلرده مېن و ایشانچ شعر و ادبیات حقیده بحث اېتردیک، ایجاد اېتیش یازووچی و قلمکش بالیش آرزوسیدە اېدیک؛ بیر کونی جرئت قیلیب شعر دېب یازگن ورغیمنی اونگە بېردیم، او کیشی هم اؤشندە گچە شعر یازمەگن، اما شعر یازیش حسی اونی هم قیتیقلم تورردی، اېرتەسی ایشانچ قاغازیمنی مېنگە قەیتردی. آلیب قرەسم مرحوم حامد فاریابی یشیل رنگلی قلمدە مېن یازگن بیتلرنی اصلاح قیلگن. قافیە و وزن دە قیلگن خطالریم کۇرسە تیلگن. در حقیقت مېن عروضی شعرنینگ وزننی،

اوشبو شعری توپلمنی ایلک بار مېنی اؤزبک شعرینی اوقیشگە ترغیب اېتگن رحمتلی آتم روحی گە هدیه اېتەم

شعر، سحرلی ایجاد

شعر، اؤزبک ادبیاتی دە مھم اورین گە اېگە، اؤزبک کلاسیک ادبیاتی خزینەسی نینگ سلماقلی قسمی شعری اثرلردن عبارت. حاضرگی کونده هم یوزلب کیشی اؤزبک قلمکشلری ایجادیاتنی نینگ معین قسمی نی شعر تشکیل اېتەدی. اوزاق اوتمیشدن بېری ایجادی عنعنه گە ایلنگن شعر اؤز اؤرنی و قیمتی نی یوقاتمەگن.

شعردهگی آھنگ، بدیعی لیک و صنعت خوانندەنی اؤزی گە کوپراق جلب اېتیش سحری گە اېگە. یوز ییل لردن بېری اؤزبک شعری اؤزبکلر جماعەسیدە اوزلوكسيز اؤقیب کېلینەدی. امیرعلیشیرنواپی، ظھیرالدین محمدباپر، لطفی، خوارزمی، بابا رحیم مشرب، هویدا همده کلاسیک ادبیاتیمیز باشقە بویوک سیمالری ایجادینی اؤقیش همان دوام اېتماقده.

افغانستان اؤزبکلری آرەسیدە اینیقسە قیش موسمی دە مسجدرلر حجرە لریدە کتابخانلیک تیورەکلری تشکیل اېتیلب، اوشبو دورە لردە اساساً

قافيه سى و باشقه نازك تمانلرى حقيده هيچ نرسه بيلمس اپكن من. شعر باره سیده ايلك درسنى اوشنده آگنديم.

اوشندن سۇنگ مېنده ايجاد اېتىش گه قيزيقش كچه يدى. بير هفته اوتر اؤتمس (نېتاي) رديفلى ايكي نچى شعرنى هم يازديم، رحمتلى حامد فاريابى بير آز اصلاح بيلن اونى فارياب كونده ليگى (روزنامه سى) گه چاپ گه بېرىش ليككه رخصت بېرگن اېدى. فارياب روزنامه سى نينگ شعر و ادبيات صحيفه سى مېنگه مكتب ده ادبيات درس بېرگن استاديم شاعر و يازووچى جناب حيات الله بهروز خالقي تمانيدن هفته ده بيركون نشر اېتيلردى بيرينچى مرته يازگن بيتلر يم نينگ باسيليشى در حقيقت مېنينگ معنوى حياتيمده مهم بير بوريليش نقطه اېدى، بو نرسه تحصيل دورينى بيتيرگندن سۇنگ مېنى مطبوعات گه كيريشيم اوچون زمين يره تدى، اوشه كوندن بېرى هلى گه چه مطبوعاتدن اوزاقلشه آلمه ديم.

مېنينگ قلميم گه منسوب شعرلر حقيده قضاوت قىلشنى نقد اهلى گه حواله اېته من. خطالريمنى كۆرسه تيب بېرسه لر بغايت خرسند بۇله من.

قريب اؤتيز بيل دير كه قلم تېبره ته من، اوشبو مدت ايچيده ايلب شعر يازمه ي قالگن وقتلريم هم بۇلگن، بونينگ سببلر ينى ايتيب اوتيريش گه حاجت بۇلمسه كېره ك. يازگن شعرلر يم نينگ بير دفتر چه سى يوقالدى، قالگن لرى آره سيدن سه يله گن لريم (سېن اوچون يره لديم...) ناملى شعرى تۇپلم گه اينلدى. كتابخوانلر اونى اوقيب اؤز وقتلرينى صرف اېتگن ليك لرى گه اچينمه سه لر مېن اؤز يمنى بختيار جس اېته من.

طُفيلينگدن بيليم مُلكيده ايلك اديملر اَتگنده
كُوز اُونگيمده قُوييب سبن يېچ دييان طرفه معمانى

اَليب تعليم اَز-اَز اُورگه نيب اهل جهان سبن ن
عجب كيم اُوزگريپ قوبماقده لر بو دهر و دنيا نى

كواكب رازينى بيلدى اولوغ بېگ، باعشى سبن سن
طبابت عالمى نينگ شاهى قيلدينگ ابن سينا نى

معلم

اېليم توتدينگ مُعلم اول اُورگتدينگ الفبانى
سُوز اُورگتدينگ هِجالب قنچه مشق اېتديردينگ املانى

مېنينگ برماغلريم سبندن قلم توتماغنى اُورگندى
سواديم چيقدى و بيلديم عباره بيرله معنانى

قهیده كورسنگ دفتر و دیواندین ایریلیمس اوزی
عمریده بیر لحظه راحت تختیگه مینمس قلم

هاریمس کاتب، قلم یازیشدن اصلا هاریمس
عشوه گر کپلینچه لرمانندی قیمتینمس قلم

نی اوچون كوهكن بو نظم ایچره قلمنی مقتهدینگ؟
ابلیگیمه توشسه ابلیمدیک لحظهده تینمس قلم!

قلم

ابلیگیمه توشسه ابلیمدیک لحظهده تینمس قلم
بار یوره ک قانی ادا بؤلگهی ولی سینمس قلم

معرفت اهلی قؤلیده دایما خدمتده دور
ابتمهگی سرکش لیک و بیهوده ابرکینمس قلم

كويله شعريم دل نينگ اسرارين، خيال آسوده دير
اېر كېنىب هر كونده فریادینگنی صبح و شام بېر

بو هنوز تانگ اېلچیسى نینگ بیزگه بېرگن ساوغهسى
باتراق ای نور، قویاش آهنگیدن پیغام بېر

سوسه قیب یاتگن بو باغ ایچره هلی کوپ نو نهال
آق یېریب قیش موزلری هر بېر نهاله کام بېر

تویغو شیرین لذتی مقصود، لیکن یؤل اوزاق
بېلنی باغله تېشه آل كوهكن بو یؤل گه گام بېر

قویاش آهنگی

ای طبیعت بو روان طبعیم گه سبن الهام بېر
یا که قانلی کونگلیمه می دین توله بېر جام بېر

بیر نصیحت ایله عقلم سبن بو محزون دلنی هم
لطف اېتیب بو توسن سرکش نی یؤل گه رام بېر

اۋيله مې چين سېوگيني ارداقله حُسنيڭ چاغیده
يخشی ایشنی بیتکزیشده کیمسه کینگاش ایسته مس

کیم که وصلینگه یتالمس لایق عشقینگ اېمس
تخت و بختی بۆلمه گن شه تاجینی باش ایسته مس

ایسته رم هر تون و کون گل دېک چیرایینگه کمال
باغبان اۋز باغینی یتمه ی خزان لاش ایسته مس

یخشیلر دایم یمانلر کامی گه بۆلمیش نصیب
بغری گه لعل و زمرد دین بۆلک، تاش ایسته مس

چین سېوگی

شربتِ وصلینگدن ایچگن باشقه اۋیناش ایسته مس
کیم که لذتلی یېمکدن تۋبسه اول آش ایسته مس

صورتینگ دلکش دیر ای جان هم کۋز و قاشینگ گۋزهل
تېنگی یوق رعنا چیرایینگ هیچ فراش ایسته مس

جان و تن نى بار و يوقنى مېن فدا قىلديم سېنگه
بوندىن آرتىق نيله سېن اى نازنين بىچاره لىر

يىغلىم يادىنگده تونلىر كوزلىرىمدىن قان توكىب
آرتىيان اېلكمگه قىغو تاغىدىن پشتاره لىر

عندلىب دېك ناله ايلب باغ ارا چىكتىم فغان
عشقىده مجنون كى مېن دهر ارا آواره لىر

عشق نىنگ چىكسىز عذابىن چكمه سنگ گر كوهكن
كېلمه گى يانينگه هم گلدېك گوزه لىر رخساره لىر

قىغو تاغى

سنىچىب آغرىدى يوره ك تىل تىغى قىلگن ياره لىر
زار جسمىم ايله دى مژگانى مېن بىر پاره لىر

مېندىن اۇرگه نىسېن محبت درسىنى فرهاد هم
عشق مهلك وادىسىده مېن اېمس بىكاره لىر

كوتمه هرگز يخشيليك هر كيمسه دېب دوست و رفيق
نى عجب يار اوز گردى و اغيار اوز گه چه

تاپمه ديم هرگز وفا ايستب محبت ا هليدن
وعده گه قيلمس وفا، بولگن بو دلدار اوز گه چه

مجلس ا هلى هم بوكون اولگى لرگه اوخشه مس
اى مغنى چل بو محفل ايچره دوتار اوز گه چه

بيلمه ديم تقدير تايبى بيزنى قه يگه يبتكيزر
رمل آچكنده تاير تغيير هر بار اوز گه چه

كيم نينگ اوز حال يگه قويدى دور آشوبى بوكون
تيلبه نى قيلمه ننگ ملامت بولدى هوشيار اوز گه چه

مقته گنچه بولمه دېلر دوستلر هم عاقبت
بولمه سين مى شعريمز مضمونى اى يار اوز گه چه

فيض آباد قيشلاغى - فارياب

اوز گه چه

بيلمه ديم بولگن اېكن سوداى بازار اوز گه چه
ساتگوچى هم اوز گه چه بولگن ، خريدار اوز گه چه

اېندى كۈنگليم درد ينگه درمان نى آسان ايسته مه
اوز گه چه بولگن طبيب و درد و بيمار اوز گه چه

تون اولگه ي كونلريم يلغوزليگيم ده، لحظه لر ييلدېك
بۇلور قرداشلر بيرله شېستان كوكبستاني

قردان معرفتلى الفتيم درديمگه درمان دير
كيشى گه دوستلر قۇينى ابرور گويا دبستاني

يمان كونلرده دوستينگ سېن بيلن غمخوارليك قيلگه ي
دلينگ قيغو قوشونى باسمه گه ي تاپسنگ قردانى

ميمنه شهري - ۱۳۶۴ حمل

دوستلر قۇينى

بۇلور كلېم قرانغو كېلمسه گر اونگه مهمانى
يارورمو كېچه لر گر بۇلمسه بير ماه تابانى

جهانده دوستلر بيرله تاپر معنا حيات اصلا
مېنگه بى دوست جنت منزلى دير كنج زندانى

نى عجايب فتنه لر قۇزغلىدى دوران ايچره كيم
بو رعيت لشكرينى شهريار اولدورگوسى

يبتگينيمچه مبن اميديم شاهدى نينگ و صليگه
هجر مهلك واديسيده انتظار اولديرگوسى

ياو ويات اؤتروكېلىب يېنگالمه دى بيزنى، ولى
آرقه دن اورسه قيليچ خويش وتبار اولدورگوسى

بى وطن ليك دردى كوندن كونگه آرتيب باره دير
اېندى بو غربتده نيله ي روزگار اولدورگوسى

نى امان دير بيزگه ياو دين نى امان اول ياردين
يار پنهان اولديرر غير آشكار اولدورگوسى

پيشاور . پاكستان - ۱ آگست ۲۰۰۰

بو قرا تون بغيريده

غير اولديرمسدن اول بيزنى يار اولدورگوسى
غير قهرى بيرله اول مهر ايله زار اولدورگوسى

تانگ اياقچيسى اوزاتگونچه بيزه بير جرعه مى
بو قرا تون بغيريده بيزنى خمار اولدورگوسى

اېسر بۇلسنگ اگر دهيدىب اۇنىب اۇسگن دياريمده،
طواف اېت مين تماندن هم، عزيزيم نينگ مزاريندن.

نى تانگ كيم گلدياريم دن گهى بيرخوش خبر كيلمس
كېتور احوال، قرا كونلر، قرا تونلر دياريندن.

قورودى چشمهء چشميم توۇ كيب حسرتلى ياشلرنى،
يېترىمى بير نيمه بيزگه بو غربت انتظاريندن ؟

ساغينچيم ساوغه سين كويله حزين مونگلى نوا بيرله،
قدردانلرگه كيم ديرلر، اولر ايرلر تباريندن.

قنى تاپسم كۇزيمگه سرمه اېتسم مين قيراتلر نينگ
تياغيدن ساچيلگن توتيا، گرد و غباريندن.

پشاور - پاكستان - ۲۰۰۱ بهار

يورتيم بهارى

صبا كېلتيرمه دينگ بير يول خبر يورتيم بهاريندن،
قرا كۇزلر قانى بيرله بۇيه لگن لاله زاريندن.

سيپيب اۇت كوزلريم يمغورينى، هر باره اۇتگنده
باشاغى قانگه چه يقلگن، اوزوم باغلر كناريندن.

امان مې اونده گې بختې قرا لر
جفا تيغې بيلن كوكسى يرا لر

نې بۇلدى شوكت و شانلرنې بۇلدى؟
نې بۇلدى اېزگو ارمانلر نې بۇلدى؟

وطن بارينې ياو تالان اېتيدور
قرينداشلرنې كوب نالان اېتيدور

بو ذلت بېرله كيمگه يوز توتە يليك
نې آسيغ دهر قيغو سين يوتە يليك

اېتيدور بيز نې غربت مبتلا سې
نفاق آشوبې من - من ليك بلا سې

قچان اوشبو بلا دن بۇلسك آزاد
ابدچە بۇلگوسې ملت دلي شاد

وطندن اوزگه يېر تاموغ عذابې
كيشى نې بو عذابه بارمې تابې؟

برى بېگانه ميز بېگانه اېلده
برى بېخانه ميز بېگانه اېلده

وطن توپراغې

بو غربتده نې دورحالينگ وطنداش!؟
وطندن بارمې احوالينگ وطنداش!؟

وطن نې ياد اېتيب شام و سحر لر
كېليب كېتگندين آلدينگمې خبرلر

قولالردن تير آوازی كېتمس^۱
كیشی بو ملك ارا دادیمگه بیتمس

كېلرمی عاقبت اولكون الهیم ؟
وطن تۇپراغی بۇلسه سجده گاهیم

اتك پاکستان - ۱۳۷۷ حوت ۲۴

تمام مطلع

بۇل هر كیم گرفتارینگ بېرر جان
سېنگه بېر دور عزیزیم كفر و ایمان

تیزنگده باش قۇیب تون بیغلهدیم قان
اېتاكینگه آقر یاش بۇلدى قهیران

۱ - بیگانه نینگ یورتیدن تیر آوازی كېلهدی دېگن خلق مقالیگه اشاره

يېتر يېتى فلک گه چېکسم افغان
نېگه يېتمس سپنگه ای نا مسلمان؟!

کونگل اويیده مهرینگ بولدی مهمان
نه مهمان بير غضبلی شاه و سلطان

فراق ايچره اوتر عمریم پریشان
سزا عشق اهلیگه بولگه یمو هجران؟

نېته ی وصلینگ خیالی بولدی زندان
مگر بارمی قوتیلماغیمگه امکان؟

جفا دن تولقینر هر لحظه هر آن
کوزیم نینگ یاشیدن هیبتلی طوفان

میمنه شهری - ۱۳۷۴ میزان

وطن

سپن بیلن بار اعتباریم ای وطن
سپن بیلن بار اقتداریم ای وطن

سپنده قالدی آبروییم عزتیم
سپنده قالدی رنگ روییم همتیم

سېن سيزين غريته كيم بۇلديم بوكون
سېن سيزين گويا تيريك اولديم بوكون

نى قيله ي غريته راحت يوق اپكن
بیر نفس بيردم فراغت يوق اپكن

تۇزىگن تۇپراغلىرىنگى زارى مېن
يىم يىشيل اۇتلاغلىرىنگى زارى مېن

بونده موسمدين حلاوت كورمه ديم
كېچدى آى و يىل طراوت كورمه ديم

بونده نى قيش نى بهار و يازى بار
بونده بلبل نينگ نى خوش آوازي بار

قىشى ياز و يازى دوزخدن يمان
يا كه غريته قيلورمن بو گمان

قىشده گى قارىنگى ساغينديم وطن
هرنى كه بارينگى ساغينديم وطن

گر ميسر بۇلسه قۇنينگه باريب
توپراغينگى كۇزگه سورتسم يالباريب

سېن بيلن بۇلگنده قدرينگ بيلمه ديم
بو گنه بۇلدى، ثواب ايش قيلمه ديم

گر گدا مېن سېنده بۇلسم شاه مېن
يوقسه سېن سيز مېن گدا آگاه مېن

نى قيله ي يورتيم بوكون غمخانه دير
بونده گى ابل بيز لره بىگانه دير

نى دېبان شرح فراقينگى يازه ي
يا چېكيب اونلر فلكدن اۇتكزه ي

قه يسى بير غمدن شكايتر قيله ي
قه يسى ماتمدن حكايتر قيله ي

شعر اېمس دور بو جگرنينگ پارهسى
دردى اېل كۇنگلى نينگ قان يارهسى

اسلام آباد. پاكستان - ۲۰۰۰ سرطان

باتير اۇغلانلر تۇكيب قان، جاندين اۇتگن سېن اوچون
وايه گه يېتگن قوچاغينگده هزاران قهرمان

يوق اېترميز دشمنينگنى يېر يوزيدن اى وطن
گر يمان كۇز بيرله ياو سېن سارى باقسه هر زمان

سېن سن و مھرينگ سېنينگ كونگليم ارا جا ايله گن
سېن اوچون بو جان فدا بۇلگه ي كيره ك بولسه قچان؟

آته لر بيزلرگه تاپشيرگن سېنى اى گل ديار
اسره گه يميز سقله گه يميز، بيزگه سېن سن عز و شان

شعر يازگى من سېنينگ وصفينگه مېن شام و سحر
بولمه گى وصفينگ ادا يازمك بيله مينگ داستان

ميمنه شهري ۱۳۶۱ قوس

گۈزەل تۇپراق

آنە يۇرتيم اى گۈزەل تۇپراق دايم بۇل امان
يشنه، گۈللە هر زمان بۇلسين بهارينگ بى خزان

كينديگيم نينگ قانى تامگن اولكه، جانيمدن عزيز
مين تاپالمم سېندين اۈزگه جنت و سېندېك جنان

لحظه - لحظه چيقديم و چيكتيم يۇليده انتظار
كېلدى جان آغزيمغه و اول شوخ بدخو كېلمهدى

آي جمالين كۇرسه تيب آلدى كۇنگول جانانه وار
ببر يۇلى مين سارى باقمه ي اۇتگه ي اول بېگانه وار
عشقيده حيرانه بۇلديم خلق ارا افسانه وار

اول پريوش هجریده كيم ييغله ديم ديوانه وار
كېمسه بارمو كيم انگه كۇرگنده كولگو كېلمهدى

تېلبه باشيم گلبدن بزميگه كېلتورمانگ مېنى
اي يارانلر تېلبه دېب اغياره بيلدورمانگ مېنى
يوقله بان كېلگه ي سېنى دېب يار، كولدورمانگ مېنى

كۇزلرينگدين نېچه سو كېلگه ي دېب اۇلتورمانگ مېنى
كېم بارى قان اېردى كېلگان بو كېچه سو كېلمهدى

عشق ديوانين بغير قانى بيله چيكديم رقم
عشق كوييگه قدم قۇيگن كيشى بۇلگه ي عدم
اۇرتەنيب هجر اۇتیده كۇنگليمده دور يوزمينگ الم

طالب صادق تاپيلمس يوقسه كيم قۇيدى قدم
يۇلغه كيم اول قدم معشوق اوترو كېلمهدى

امير عيشير نوایى غزلى گه مخمس

هجران تاموغى

كۇزلرى جان آلوچى اول يار دلجو كېلمهدى
قاشى يا، كيرپيگى خنجر، كوزى جادو كېلمهدى
ساچلرينى سېلكيتيب يانيم گه مهرو كېلمهدى

كېچه كېلگوم دور دېبان اول سرو گلرو كېلمهدى
كوزلريمغه كېچه تانگ آتغونچه اويغو كېلمهدى

اول پرىنينگ هجریده كويديم چو بۇلديم بيقرار
فرقتیده عمریم اۇتگه ي كوندوزيم دور شام تار
كېچه لرهم تانگ آتر ييغېلب چيقرمن زار - زار

عشق كوييده قىليب دور، مېن بيله يارىم اۋيين
نى قيله يىچاره من بير يوله كورستمس بۋيين
كوزلرېم چار اۋلدى كونلرده تونب كوچه - كويين

اى نوايى باده بيرله خرم اېت كۈنگل اۋيين
نى اوچون كيم باده كېلگان اۋيگه قيغو كېلمهدى

مېمنه - ۱۳۶۱ عقرب

سېنى سېوديم

گۈنه دير مى ثواب ايش مى،
عزيريم مېن سېنى سېوديم
روا دير مى خطا ديرمى،
عزيريم مېن سېنى سېوديم

گۆزهل لر ايچره افسانه
عزيزيم مېن سېنى سېوديم

گدايینگ مېن، فدايینگ مېن
عزيزيم مېن سېنى سېوديم
ادايینگ مېن - ادايینگ مېن
عزيزيم مېن سېنى سېوديم

حياتييم سين بيلن منگو
عزيزيم مېن سېنى سېوديم
فراقینگ مېنگه دير قيغو
عزيزيم مېن سېنى سېوديم

تاشکينت ۲۰۰۶

حياتييم سېن بيلن منگو
عزيزيم مېن سېنى سېوديم
فراقینگ مېنگه دير قيغو
عزيزيم مېن سېنى سېوديم

قدینگ جتنده گي طوبا
عزيزيم مېن سېنى سېوديم
ايكى آهو كۆزینگ شهلا
عزيزيم مېن سېنى سېوديم

وصالینگ جنت الماوا
عزيزيم مېن سېنى سېوديم
نيته ي هجرینگ تموغ اصلا
عزيزيم مېن سېنى سېوديم

فقيرینگ من، حقيرینگ من
عزيزيم مېن سېنى سېوديم
نيته ي نیله ي اسيرینگ من
عزيزيم مېن سېنى سېوديم

گۆزهل لر ايچره در دانه
عزيزيم مېن سېنى سېوديم

سان- سناقسىز يولدوزلى كوك سن
بارسه كېلمس يۇلمو سن اصلا؟
قې- قرانغو ظلمت بغيريده
اېمس موسن بير توينو ك ضيا؟

آسمانلرگه اوچه سن تينمه ي
آرزولر يم سيمير قوش بۇليب
خيالىمده اۇته سن دايم
مثال بير تونگى توش بۇليب

باشگه بارمس اوزاق يۇل موسن
يېتتېب بۇلمس منزل- مكان سن
شاهلر اوچون تخت و سلطنت
گدا لر گه بير تيشلم نان سن

آرزولر يم

تۇلقينينگ له حيات قهلقينر
آرزولر يم چېكسىز عمان سن
دل ملكى گه فتنه لر سالگن
باش كۇترگن طرفه عصيان سن

هديه اېتگيم كېلر حياتيم سېنگه!
كېچير بيچاره من، بو سېنگه دېر عرض!

لايق بۇلامه ديم خدمتېنگه مېن،
شرمنده قولېنگ مېن اى مهربان اېل!
تأريخېنگ، نېچه مېنگ ييل لېك حكايه
بونى كيم بيلمه يدى اى قهرمان اېل!

نى قېلهى نالايق نا قابل لرېنگ
ساتدېلر بېر اېمس مېنگ باره سېنى
كۇكسېنگه قۇيدى داغ منصب تله شېب،
پېكرېنگ اېتدېلر يوز پاره سېنى

ناخلف فرزندلر آغېر يوك سېنگه
برداشېنگ گه قايل قالگيم كېله دى
قنچه چيده مىلى سن، قنچه صبرېنگ كۇپ
بوتون دردلرېنگنى آلگيم كېله دى

سېنسېزېن بېر اوزېم بختنى نى قېلهى
بختېم نېنگ دولتى خلقېم سېن اوزېنگ!
سېنسېز سلطنتى - تختنى نى قېلهى
تختېم نېنگ صولتى خلقېم سېن اوزېنگ!

سېن اوچون يره لديم!

سېن اوچون تلپېنر كۇكسېمده يوره ك
سېن اوچون يره لديم، اى بويوك ملت!
اياقېنگ آستېده بۇلمه سم تۇپراق
بو چېكسېز خجالت، بو جېر كنج علت!

قېلامه ديم تعظېم اولوغ شأنېنگه
مېنگ بېر حقېنگ بوكون بۇنېمده دېر قرض

بۇلسم اېردى شاه مشربدېك محبت تېلبهسى
اۇلسم اېردى آسېلىب دارىنگه جانېم كم بۇلىب

بيوفالېك ياردن كوپ كۇزدى كۇنگلېم عاقبت
بو رسا قديم بوكېلدى دال ىنگلېغ خم بۇلىب

طعنه لرنېنگ تاشىدن باشېم گه توشدى ماجرا
بېر اېمس، اېكى اېمس هر لحظه ده پېھم بۇلىب

قىلمهدينگ بېر يۇل مدارا، سېنگه دايم اى صنم
«مهر كۇپ كورگوزدېم» اى جان گوييا حاتم بۇلىب

محبت تېلبهسى

كېتىدىنگ و غمگين كۇنگل گه كېلمهدينگ همدم بۇلىب
ھجر تيغى دن يرا كۇكسىم گه بېر مرھم بۇلىب

بولمەدېم نېلەى اياغىنگ آستىدە توپراق مېن
گل يوزىنگ يېراغىگە ھم توشمەدېم شېنم بۇلىب

ياولرينگدن سقله گن آلپ ارسلانلر سارى باق
قۇيمه گى لر اوزگه نى كويىنگه باسگه لى اياق
هر بهادر- باتيرىنگ ايلگيده اوقلنگن يراق

كيىم يمان ساغىنسه سېنگه قىتته بېرگه يلرسباق
پاسبانىنگ مېن اولردېك قىتته دن پيمان قيله ي

نى قيله ي كۇكسىنگ بوكون قىصار اوچون قان- ياره دور
يا كه مينگلې قاره كوز قىصار دن آواره دور
غم بيمه دردېنگه تېنگرى بېرله ملت چاره دور

عاقبت بدخوا هلىر، بيچاره و يوز پاره دور
قان تۇكيىب يۇلىنگده مېن ياو لرنى بغرىن قان قيله ي

سېن بوگون يلغوز اېمس سن جوزجان يانىنگده دور
سرپل اولادى، سېنىنگ امرىنگده، فرمانىنگده دور
توخته گن بلخ و تخار هر لحظه پيمانىنگده دور

باميان، ايبيك ابلى خدمتده ميدانىنگده دور
سېنگه كېلگن هر بلا گه كۇكسىمى قلقان قيله ي

قۇى ينه قه يتيب تيرىلسين فاريابىم اؤتميشىنگ
اؤنگىدن كېلسين هميشه كار و بارىنگ هر ايشىنگ

فارياب نىنگ قىصار اولوسوالىگى طالبلر تمانىدن باسيب الگنده
يازىلگن مخمس

فاريابىم

فاريابىم - زادگاهىم سېنگه جان قربان قيله ي
دشمىنگ هر بيرده بۇلسه زار و سرگردان قيله ي
تۇپراغىنگ زر- توتيا دور سرمه چشمان قيله ي

سېنگه باقن ياو و ياتلر كۇزلرين گريان قيله ي
نى قيله ي؟ آيتگىل، بويور، يۇلىنگه صدقه جان قيله ي

دايما كېچسېن غرور و فخر ايله ياز و قيشينگ
باشى تيك كوكلرده يورسېن اېركىنىب هر بېر كيشينگ

هر بېر عسكەر غيرتى بولكون تېموربېك دن نشان
بابر اولادى ينه دور ايچره بېرگه ي امتحان
ملتيم باتورلرين قېته سېنر دور و زمان

بار ايشانچېم باشيميز كوكلرگه تېنگ اولگه ي همان
يا كه دولت روحىنى ميدان ارا كىپتان قېله ي^۲

آخر اۇغلاغ

سېور سه ييسلرېم - آت باقرلرېم
قوش آيىل قىلېنگلر سمند و سورخېن
چاپرگه تيارلنگ جېرند، تورېغ نى
اۇغلاغ باشلنهدى البته، يقېن

^۲ - دولت كىپتان گه اشاره

باتير چاپاندازلر- آت چاپرلریم
سيزلر هم شه يله نيب تېتىكراق تورينگ
قمچى كوترمه يدى مينگن آتینگيز
اشاره بولگنده ي ميدانگه سورينگ

اوجكى كوترينگ ايتتيليب تيزراق
تقيمگه اوتكزينگ قاتيريب دلدن
تقديرى بير بولگن قرينداشلریم
قوره گه قتنه شينگ كېليب كۈنگلدىن

حريفلر قۇليگه تېگمه سين اۇغلاغ
هر ياندىن آت ساليب ياوگه يۇل بېرمىگ
ياو كوليپ باش اېگيب قول بېرر بۇلسه
مكر اېتر الدنمىگ اونگه قۇل بېرمىگ

آخ اۇغلاغ چاغى چاپاندازلریم !
حق سيزگه يار بۇلر بخت هم بى گمان
يوگن نى سيلكيتيب خط گه يېتكيزينگ
قېتهدن تيريلسين اۈتميشده گى شان

ايكى يوز اېلىك ييل ايزله دېك تاپمه ي
بو قوله ي فرصتنى، اوشبو ميدان نى

حق آلرگه اېندى تاپگنمىز مجال
ياره دن قان تۇكيب، كۇپ بېريپ جان نى

تېموردن، بابردن كوته ميمىز مدد
بابالر ارواحى قولله يدى هر دم
شاد بۇلر اجدادلر روحى آلگنده،
اولر نينگ اۈرنينى نبيره لر هم

قۇرقمه گيل اولوسيم، قيغورمه خلقيم
قاره كونلر اونوت بۇلر، حرمانلر
قول ليكده قالمه يين، حرليكده يشر
تورك انه سوتينى اېمگن اۇغلانلر

شبرغان شهري - ۱۳۷۰ دلو

فارياب كونده ليگى نينگ ۴۲ ييل ليگى بهانه سيده

فارياب

يشنه گيل زيا دياريم فارياب

زر ورقلى نامداريم فارياب

قيرق ايگى ياشينگنى قوتلوق ايتهرم

آرتيريپ تور اعتباريم فارياب^۳

غم يېمه

اېل بيلن گر شاد بولسنگ غم يېمه

قيغو دن آزاد بولسنگ غم يېمه

هر كوني منت ايشيتمه ي كيمسه دن

يخشي ليكده ياد بولسنگ غم يېمه

^۳ - فارياب كونده ليگى گه اشاره

دهر ارا اصلينگ اونوتمسدن ينه
وارث اجداد بولسنگ غم يېمه

اون چېكيب آزاده ليك كويده گر
ينگره گن فرياد بولسنگ غم يېمه

قيينه ليپ گر بيستون تاغيده هم
جان بېريب فرهاد بولسنگ غم يېمه

هه بيت ليك

هه بيت كهلدى كهليپ جانانه اوينر
ياييب زلفين پرى هر يانه اوينر

محبت شاهماتين بو اراده
چو عشق اهلى ارا رندانه اوينر

قيليچ آيب حنالنگن قوليگه
توكرگه قانيمي مستانه اوينر

بو ويران كۇنگليمه عشقى توشيبدير
پريشانليكدە دل ديوانه اوينر

تويغو ابلچيسى

سو بولاقلردە آقردن قالمه سين
قوش قناتيني قاقردن قالمه سين

كوتگه نين يوليگه باقن قاره كوز
تېرميلىب يولگه باقردن قالمه سين

يار اېلچىسى اېشىك اوردى دېدیم:
اېلچىلر اېشىك قاقردن قالمهسین

كويچىلر چلگنده مونگلى كويلرين
كوى قۇلاغلرگه ياقردن قالمهسین

تاغ و تاشلرگه ياغيب تورگن بولوت
گولديره ب چقماق چاقردن قالمهسین

رحمتلى ابوالخير خبرى غزليگه مخمس

اېزگو نيت

بېگلريم ا جدادينگز گه يخشى اولاد اولسانگيز
ظلم تاغين بيرلهشيب قازمگه فرهاد اولسانگيز
بېلنى باغلب قۇل بېريب بير- بيرگه امداد اولسانگيز

وارمو بېركون دوستلر كيم سيز هم ارشاد اولسانگيز
خلق ارا حر تانيليب بير ملت ايجاد اولسانگيز

آنه تيلده سوزله شيب يخشي تيلك آرزولاشينگ

گر بو تيل - تيل بولماسه ته يلانگ موني پشتولاشينگ
بولمسه شك يوق، كه نادان ليق له برباد اولسانگيز

حق آلرگه اينتيلينگ قۇرقمه ي توريب جرأت بيلن
باش كۇتاريب تېره نينگ تاريخده بير فرصت بيلن
تيل اوچون، ناموس اوچون، توپراق اوچون، سرعت بيلن

اۇقومق يازمق ايله هر تيل قالور عزت بيلن
سعى ايتينگ عزت بيلن سيز هم قلمداد اولسانگيز

هر ستمگر يادون اوچ آلماك، روا دور انتقام
اوشبو يۇلده بيرله شيب كۇنگيلدن ايلنگ اهتمام
قېته دن تاپينگ بو عالم ايچره ا بسكى احتشام

اۈز تيلينگيز بيرله يازينگ خيريە اۈخشاب مدام
بير - بير اوغە نامەرلر تا توركدن ياد اولسانگيز

ميمنه شهري

اپزگو نيت بيرله سيز هم دور ايله دوريق سوروب
خان و خاقانلر كى اېركين يشب دوران قوروب
باش كۇتاريب عالم اهلى ايچره تينچليكده يوروب

جانلريم كېلگه يمو شونداغ كون كه اۇيقو دن توروب
چۇرى بولمه ي كيمسه كه قول ليكدن آزاد اولسانگيز

سقله سين سيز نى اېگم يولده هلاكت چاهيدن
باشگه بارمس يۇلنى بيلمس بير يمان همراهيدن
هر غلاميس اېگرى يولنى باشله گن گمراهيدن

سيزنى تېنگريمىدن مؤفق ايسته يوب درگاهيدن
التماسيم دور كه مينگ - مينگ لرغه استاد اولسانگيز

ياونى كۇرگنده يوگورسنگيز يوراكى نى ياريب
بېلنى باغلب تۇن كييب آنگه مينيب هر يان باريب
مرحبا سيزگه، بو يۇلده توخته منگ بيردم هاريب

عرقينگيز بيرله تيلينگيز نى اولومدن قوتقاريب
عرقلر يانیده فخر ايلب، كونگول شاد اولسانگيز

آت مينينگ ميدان ارا قمچى اورينگ چو - چو لاشينگ
تانيتيب اۈزنى جهان اهلى ارا منگولاشينگ

عشق ايچره كيريب نى بۇلدى شاعر
هر نرسه دېسم همان اېكن سن

يوق سېنده وفا و ليك، تيار
جور ايتكهلى هر زمان اېكن سن

اۋرتندى كۈنگيل غمپنگ اۋتيدە
حقا كه بلاى جان اېكن سن

شيرين سۆز ايله دليمنى آلدينگ
بیر دلبر نكتەدان اېكن سن

عشقينگ اوتى ايچره كۈيدى كوهكن
شيرين كى دليستان اېكن سن

عشق ايچره

حُسن عالمى ده يگان اېكن سن
جان ملكيده جانەجان اېكن سن

عاشق نى هلاک اېترده جانا
جلاد كى يمان اېكن سن

آه نيتەى - نى قىلەى
زمانداشيم نينگ
چوقئده گى قاردېك ساچلرى آپاق
بۇلدى و بۇلمەدى مصفا كۇنگلى
يولدوزلى تونلردە
اوشه يىراق دن
جلا بېرىب تورگن پاكيزه قاردېك

كابل - ۱۱،۱۱،۲۰۰۳

زمانداشيم

چۇقى لردە چوكن آپاق قلىن قار
يولدوزلى تونلردە
آيلى تونلردە،
نه قَدَر مصفا، نه قَدَر گۇزەل

سېن محبت يورتى سېوگى مسكنى
توگنمس بېر داستان «افسانه شهريم»
قۇيىنىنگده نېچه كون بۇلديم، قوواندېم
ابدى قووانچېم، جانانه شهريم

يشىل سياره نىنگ يارقىن يولدوزى
گۇزەل لىك رشك اېتر سېنگە گل ديار
يېر يوزىن صىقلى، يېر يوزىن فخرى
سېن كىبى كېلىنچك شەر قىده بار؟

تارىخ باشلنەدى سېندىن دېدىلر
سېن قدىمى مسكن، سېن نوقران يورت
اوزاق عمر كۇردىنگ ھلى ھم سن ياش
اى اېسكى كاشانە، اى نوجوان يورت

امام البخارى قۇيىنىنگده ياتگن
جهانگير تېمورنىنگ دارالقرارى
سمرقند، اولوغلر منزل مكانى
اولوغ بېك، اولوغنىنگ سېندە مزارى

سمرقند شېرى - ۲۰۰۶

سمرقند

بوتون محبتېم، دل تۇلە مېرىم
سېنگە تارتىق - ساوغە قىلدىم سمرقند!
اوزاق اۇتمىشىم نىنگ بويوك لىگىن مېن
سېندە اېكن، كۇردىم، بىلدىم سمرقند!

قدريمنى بيلمه گن قردان دوستيم
گله كيمدن قيله ي كيمدن شكاي
بو مېنينگ تقديريم، بو مېنينگ بختيم
بو مېنينگ يازيغيم ، بو دير حكاي

«برچه ميز بيرميز و بيرميز برچه»
دېگن معنا ده گي سوزگه ايشانديم
اؤزيمنى سيز دېديم، سيزنى اؤزيم دېب
آخرده بيراؤزيم يانديم - ده يانديم

بيقيلسم هم مېلى، بيغله سم بيغله ي
هلى اميديم كوپ هلى تيريك مېن
كېليب يانيمده تور، قورقمه بيراود ن
سېن بيلن باتير من، قورقمس چيريك من

كابل - ۱۳۸۴ ميزان ۲۸

يانيمده تور

بو قيسقه عمرنى اؤتكزماقده مېن
قيغوله حسرتله بى شك بى گمان
بيغلب كؤز ياشلريم ايله نر قانگه
اميد لر بيراغى سرغهير هر آن

مېن كى مېنگلب و مليونلب كېتدى
ارمانى اوشالمه ي كهنه دنيا د ن
غنيم هم غنيم ليك قىلدى، قرداش هم
كىلنگ اېندى بير - بير، « بو گز بو ميدان!»

يانه - يانه بۇلدى كول جسميم چو هجران اۋتيدە
يانگنيم كوردى، يانيب كۈنگلى، كۈزى نم بۇلمەدى

فرقتيدن نەيلەيىن ماتم سرا كۈنگليم اۋيى
هجرىدن بيركون رقيب اۋيى دە ماتم بۇلمەدى

ايرىلىق دن ياش تۇكردن كۈزلىرىم دريا مدام،
گل يوزى دە وصل ارا اشكىم كه شبنم بۇلمەدى!

باغده بلبل گل اوچون چېكتى تىكن آزارى نى
نالە قىلدى تىنمەيىن هجران غمى كم بۇلمەدى

جان بيررديم وصلىگه يېتىگن كونى اول ماه نى
نې قىلەى هجرىدن ايرىلماق فراهم بۇلمەدى

كۈنگليم اويى

قان يوتر من دم به دم درد و غمىم كم بۇلمەدى
مېن اونى سبودم ولى او مېنگه همدم بۇلمەدى

كۈكسىمه يوز مېنگ يرا آچگندى مژگان اۋقىدىن
بير يۇلى حاليم سورەب زخمىم گه مرهم بۇلمەدى

مېنگ مېنگ يېل تارىخېم بېداو، سمندى
 نېگه بو دور ايچره كيشنه مى چوكتينگ؟
 نېگه باتقاقلردن اؤتمه دينگ بؤكيب؟
 نېگه كمند ايچره قاليب ياش توكتينگ؟

هلى چيقمه گن دير زمان اېسېدن
 آلتين اوردلر نېنگ شكوهلى آتى
 هلى چيقمه گن دير زمان اېسېدن
 تور كلر نېنگ چاپتير گن تولپار قيراتى

يېتر كمند ايچره شونچه توشلر
 شونچه قنتر ليكلر، شونچه لر ساوغين
 اى كېكسه تارىخېم! بېداو، سمندينگ
 آليپ ميدانگه كير قيليچ قيلمه مى قين

هر تمانگه جر سال، ندا بېر ندا
 ميدانگه چيقر گيل سوار كارلرينگ
 چيرندينگ، سمندينگ، سورخين مينيشيب
 ييغليپ يېتيشر، كماندارلرينگ

سور، هيدَه قمچى اور اؤتميشلرگه باق
 ينه باسيب اؤتگيل باسگن ايزلرينگ
 «ينه قد كوتر گيل انه تور كستان»
 ينه يېر اؤپتير گيل ياولر تيزلرين

كېكسه تارىخ

اى مېنينگ تارىخېم، كېكسه تارىخېم
 باتير اجدادلريم، آلپ خاقانلريم
 آلتاي زاده لريم، اورال زادلريم
 آتايلا خانلريم، تيمور خانلريم

گوبى صحراسيدن كورينر چنغيب
 آتينگ توياغيدن ساچيلگن تۇپراغ
 يوكسك همتينگگه ازلدن اؤلچاو
 آلتاي هم اورال هم بويوك بابا تاغ

يۇلينگ توسالمه دى عظيم ديوارلر
 هر يانگه آت سوردينگ كيشنه دى چاپتى
 هند دن آليپ چين گه، چين دن بالقان گه
 سېنينگ خاقان ليگينگ، كېنگ جهان تاپتى